

ספריי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
ששצת האור

שנר
שישי

דוכף
שביעי

מאמר
ויאמר לו יהונתן - תרסיג

מאת

כ"ק אדמו"ר
אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
" אוצר החסידים "

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושלוש לבריאה
מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לע"נ

הרה"ג והרה"ח מזקני התמימים
מוה"ר אלי' בן הרה"ח ר' שמעון אהרן ז"ל
סימפסאן
מראשי חוזרי דא"ח בליובאוויטש

נפטר נר חמישי דחנוכה
כ"ט כסלו ה'תשל"ז

נדפס ע"י
בני משפחתו שיחיו

ב"ה.

פתח דבר

לקראת יום הבהיר ר"ח כסלו, הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה – הנחה בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע מהמאמר ד"ה "ויאמר לו יהונתן – תרס"ג", אשר לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.

המאמר נאמר על-ידי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בש"פ תולדות, לפני מאה שנה. רשומי דברים מהמאמר נדפסו, מגוכתי"ק, בסה"מ תרס"ג ע' ע ואילך*.

ממעל למאמר רשום בכת"ק: "נאמר רק פעם א'. וההנחה היא רק הענייני בלבד, והשאר המה כפי ההסבר המחושב, אבל אין להשען על פרטי הדברי' כלל, באשר לא אוכל לידע בבירור שהמה דברי קדשו ממש, רק רשמתי, למען יהי' לכה"פ הענייני' כו"ל".

לתועלת הלומדים נחלק המאמר לסעיפים ע"י המו"ל.

לחביבותא דמילתא נדפסו צילום משני עמודים של המאמר בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע.

מערכת "אוצר החסידים"

מוצשק"מ כסלו, ה'תשס"ג
מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ
ברוקלין, נ.י.

* לתוכן המאמר ראה גם ד"ה זה: במאמרי אדה"ז – תקס"ז ע' מה ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי – במדבר ח"א ע' קכ ואילך. אוה"ת בראשית כרך א ד, ב ואילך.

למעלה מעלה בתכלית העילוי עד רום המעלות כו', וכ"ז הוא בעולם העשי' דוקא. וזהו שנק' אבן האזל ופי' בתרגום אול ל' הילוך, שע"י הבירור שבאבן היינו עולם העשי' הוא בירור האחרון שמברר את הרע לגמרי, וכמ"ש ויגרשהו וילך כו' שהוא תכלית הבירור של הרע, דהנה הפסולת שבאצ"ו נפל לבריאה ומבריאה ליצי' כו', אבל עשי' הוא מדרי' תחתונה ואינו נופל עוד כי אם כאן מתברר בתכלית הבירור, וכן העלי' הוא ע"י עולם העשי' דוקא כו'. וכ"ז הוא ע"י ונפקדת שהוא הפקידה שנעשה בר"ח היינו הגילוי אור חדש שמאיר, וע"י קיום התו"מ שהם כלים לקבלה את האור חדש שמתגלה מש' הוי'. והנה עי"ז הוא אח"כ ושלשת תרד שנעשה הירידה בכי"ע לברר בירורים כו', ואח"כ וישבת שם אצל אבן האזל שתכלית העלי' הוא ע"י עולם העשי', ולע"ל הנה בו יאיר גילוי האור ממש כו'.

יאני שלשת החצים צדה אורה, דהנה כל הגילויים שמתגלים כפי משנת"ל כושלשת תרד כו' וישבת כו' אבן האזל כו' הוא רק מה שבאתעדל"ת אתעדל"ע, שע"י הבירורים שמבררים הנה עי"ז נמשך תוספת היות בסוד אתעדל"ע, ומ"ש ואני שלשת החצים כו' הוא בחי' אתעדל"ע מצ"ע שאינו תלוי כלל באתעדל"ת. דהנה כתי' ישלח חיצי ויפיצם כו' שהוא לאבד ולכלות את הרע, דהנה עפ"י עבודה שלמטה הוא רק מה שויגרשהו וילך לו, אבל אינו איבודו לגמרי, אבל כשמאיר גילוי אור מלמעלה הנה נעשה איבוד הרע לגמרי, וכמ"ש מי זה בא מאדום המוך בגדים מבצרה כו', או במצרים דכתי' ה' ילחם לכם ואתם תחרישון לא תתערוץ מידי כו', שהוא רק בחי' אתעדל"ע מצ"ע, ועי"ז נעשה איבוד הרע לגמרי כו', וזהו שעל לע"ל כתי' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ כו' שיהי' אבדון וכליון הרע לגמרי, דעל תחלת הגאולה כתי' ועמדו זרים ורעו צאנכם שיהיו בחי' עבדים, ואח"כ ואת רוה"ט אעביר שיהי' איבודם לגמרי. וזהו ואני שלשת החצים צדה אורה, שאני הוא בחי' אתעדל"ע מצ"ע שאינו בא ע"י אתעדל"ת כ"א בבחי' אתעדל"ע בעצמו, שלשת החצים הם ג' מדרי' כח"ב שהם נק' סגולתא. וההפרש הוא שסגול"ל הוא נקודה אחת מתחת הב' נקודות והיא באה נקודה תחת התיבה, וסגולת"א הוא נקודה א' על גבי ב' נקודות ובאה ע"ג התיבה דוקא. והנה תחלה צ"ל ושלשת תרד מאד, בחי' סגול שהוא אתעדל"ת וממשיך בחי' אתעדל"ע והוא רק גירוש הרע שמגרשים אותו, והוא ע"י אבן האזל דוקא בעוה"ז למטה, ואח"כ הוא ואני שלשת החצים כו' סגולתא בחי' אתעדל"ע מצ"ע ואז הנה ואת רוח הטומאה אעביר שיהי' בייעור ואבדון הרע לגמרי כו'.

את הכח, בכתב ע"י ענוה שלמה הוא כן מה שיש שיהיה נוסף לו, אלא אולי איבוד
 אגבתי את פלאי ג' או אולי אולי כתב וצ"ל איבוד הכח אגבתי וכלל ג' ג' לא אגבתי
 יחזיקו בגב' מלככה כ' או בגב' בכת' ה' חתם חכם ואע"פ תמכסין זא תמכין יזי
 כ' שהוא כן בחי' אתעדל"ע אג"ו וע"ז נעשה איבוד הכח אגבתי כ' וזהו ע"י אג"ו כתי'
 ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ כ' שיהי' אבדון וכליון הכח אגבתי כ' פ"ת תפלת
 פתח וקעבו גביו וכו'. לא אגבתי כתי' אגבתי ואל"ל ואת כח"ב אעביר שיהי' איבוד
 אגבתי, וזהו ומה נוסף החצים לב' אורה, פ"ת שאג הוא בחי' אתעדל"ע אג"ו
 שאיננו בא ע"י אתעדל"ת כתי' אגבתי כתי' אגבתי כתי' אגבתי כתי' אגבתי כתי'
 שיהי' מן פתלתל וכתבתי הוא פתלתל הוא פתלתל וכתבתי הוא פתלתל וכתבתי
 באת ד' אגבתי תחת התיבה ופתלתל הוא פתלתל וכתבתי הוא פתלתל וכתבתי
 בפתלתל. וכתבתי תחת צ"ל ופתלתל תחת אגב, כתי' פתלתל שהוא אתעדל"ע וכתבתי
 אתעדל"ע וכתבתי כן אגבתי הכח אגבתי אור, וכתבתי ע"י אג"ו כתי' אגבתי כתי'
 ואל"ל הוא ואת פתלתל החצים כ' פתלתל כתי' אתעדל"ע אג"ו ואת רוח הטומאה
 אעביר שיהי' בייעור ואבדון הכח אגבתי כ'.

צילום מעמוד האחרון של המאמר בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהור"י צ

בס"ד. ש"פ תולדות. ס"ג. הנחה

ויאמר לו יהונתן מחר חודש ונפקדת כי יפקד מושבך כו' ופרש"י ז"ל ונפקדת מל' זכרון, ואמרו כי יפקד צ"ל שהוא ל' חסרון, ולכאוי המה הפכים זמ"ז כו'. והנה כאשר נטיב העיון נראה כי הא בהא תליא, דענין הזכרון ידוע ששייך רק על דבר שהוא חסר, דכשחסר לו הדבר או הוא עולה בזכרונו, והחסרון ממשיך ופועל הזכרון. וכידוע בענין הזכרונות דר"ה, שהוא מפני שאז זמן עליית העצמות, שעולה במד' העצמות ממש, והעל"י הוא בתכלית עד שלהרצון השייך אל העולמות אין שם שום מקום כלל, להיותו בתכל"י העילוי בבחי' העצמות ממש שלמעלה מגדר וסוג השייך אל העולמו', וזהו שאז זמן הזכרונו' להמשיך הגילוי מבחי' העצמות ממש, להיות בבחי' חיות חדש כו'. אמנם החסרון שבר"ה הוא שנעשה מפני עלי' העצמות, שעצמותו ית' הוא בבחי' העתקה והבדלה מלהיות בגדר וסוג העולמות כלל, וזהו שנעשה החסרון שכבי' חסר האור כו', ועי' נעשה הזכרון. וכמו"כ לפעמי' מה שחסרון פועל זכרון היינו מצד חסרון המקבל, והוא בעצמו בבחי' ומדרי' מקבל ונשרש השפע היטיב ונקלט במוחו ולבו כו', דכללית ענין ול' הזכרון הוא נופל על דבר השכוח, והשכחה יכול להיות דוקא בדבר שאינו עצמי, היינו שהדבר אינו מתייחד עמו, אבל בדבר וענין עצמי שהדבר מתאחד ומתייחד עמו אינו שייך שכחה וממילא אינו שייך זכרון. וכמו"כ בעבודה הנה השכחה הוא לשכוח על הלא טוב כו' ולהפוך ולשכוח על דבר טבעי ועצמי קשה וכבד מאד כו', כי מאחר שהוא טבעי ועצמי הרי מתייחד עמו וקשה ביותר להפרידו מעל עצמו כו', והעצה לזה הוא תשו' שע"י התשו' הנה יכול להפריד גם דבר טבעי כו'. ומ"ש שכחי עמך ובית אביך כו' משמע מזה שגם בענין טבעי נופל ל' שכחה, שיכול לשכוח על הנהגה וענין טבעי ג"כ. אך הנה באמרו שכחי כו' היינו רק ההרגילות, מה שהוא רגיל כו', דהגם דהרגל"י הוא ג"כ כמו טבעי, וכמאמר הרגל נעשה טבעי שני, ומ"מ ע"ז נופל לשון שכחה כו', אבל ענין טבעי ועצמי אינו שייך שכחה וממילא אינו שייך זכרון כו', ובפרט עליית הזכרון שייך דוקא על דבר החסר כו' (והנה לזכור בכח הזכרון יכולי' בכל דבר, אבל עליית הזכרון, היינו דער מאַנען זעך אייף אַזאַךּ הוא דוקא על דבר החסר כו'), והחסרון גורם להיות עלי' הזכרון דלהיות שחסר לו או גורם הזכרון כו'.

ולהבין כ"ז ילה"ק תחלה משארז"ל ישראל מונין ללבנה כו', ולכאוי ה"ה במעלה עליונה יותר על כל העמי', כמבואר ומובן ענין זה, וא"כ למה נדמו

ממעל למאמר נרשם בגכת"ק: נאמר רק פעם א'. וההנחה היא רק העניני' בלבד, והשאר המה כפי ההסבר המחושב, אבל אין להשען על פרטי הדברי' כלל, באשר לא אוכל לידע בבירור שהמה דברי קדשו ממש, רק רשמתי, למען יהי' לכה"פ העניני' כו'.

הגדלות שלו שהוא גדול מאד בעיני עצמו הנה צרכיו מרובים מאד, והוא ידו בכל בהתפשטות והתרחבות, להיות כי ההוצאה מרובה אצלו, ולכן נק' נפש רחבה מפני ההתפשטות והתרחבות שהכל נצרך לו, היפך בחי' דקדושה שהוא נפש שפילה דוקא בחי' ביטול כו'. ועשו הוא בחי' גבורה צר עין שהוא מצד הגבורה והרע ממש, עד שעינו רעה גם בשל אחרים, והעיקר הוא מפני הישות והגסות שלו שאוהב עצמו מאד ואיך יתן משלו לזולתו, הרי צריך לעצמו, והוא מדרי' הרע ממש. וההיפך הוא בקדושה הנה גם מדת הגבורה הוא בחי' תגבורת החיות דוקא, וכמו עד"מ גבורת גשמים שהוא למען שיהי' הטוב והחסד מתקבל, דהיינו בכדי שיפעול פעולת הטוב הוא דוקא ע"י הגבו' כו', וכמו שמצינו לענין תרומה ב"ש* עין יפה א' משלשים כו', וכן שלשה עומרים שכחה כו', ב"ש ידוע שהוא בחי' גבורה, וב"ה בחי' חסד, הנה גם הגבורה דקדושה הוא מדרי' תגבורת החיות כו', ועיקר ענין הגבו' בקדושה הוא מעלת ומדרי' הביטול כו'. משא"כ בלעו"ז הנה עשו הוא מדת הגבורה הוא רע ממש, וצריכים לברר את המדות חו"ג דקליפה, והבירור הוא ע"י נש"י שהם נק' לשארית נחלתו שמשים עצמו כשיריים ומותרות ממש כו', ומאחר שהוא חושב א"ע כמותר הנה כאו"א הוא טוב ממנו, ולעצמו אינו צריך כלום כ"א הכל ליתן לתזולת כי הוא צריך, וכן אינו תופס מקום אצלו מה שהוא שלו אדרבה חפצו ורצונו הוא ליתן משלו לזולתו, ועי' הוא הבירור בחו"ג דלעו"ז. וזהו ושלשת שהוא סגל, הב' נקודות הם חו"ג שמתהפכין לקדושה והנקודה התחתונה הוא בחי' הביטול שמהפכן אל הקדושה. והנה הנקודה התחתונה בעצמה הוא חיר"ק, והוא אותיות קר"ה, שפועל הביטול בהקרה ב' המדות דחו"ג דלעו"ז, ושלשת תרד מאד לירד לבי"ע לברר בירורים. ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה, יום המעשה הנה בכלל קאי על בחי' מל' דעשי' מקור עשי' הגשמיות, והוא איך שהמל' מברר הבירורים, והיא מסתרת בהעלמות והסתרים, ואח"כ הוא העל"י שע"י נעשה הבירור כו'.

וישבת אצל אבן האזל, והנה ד' עולמות אבי"ע הם בד"כ ד' מדרי' דצח"ם, ועשי' הוא דומם מדרי' התחתונה, וזהו אבן האזל שהוא המדרי' התחתונה ביותר כו', להיותו בחי' עשי' כו'. אמנם הנה כתי' אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה, שיש מעלה גדולה ונפלאה באבן שהוא עולם העשי', דבאמת עשי' לעילא וכמו נתחב"ס שנעיצת התחלה הוא בסוף דוקא, דכללית בריאת והתהוות העולמות הוא בשביל עולם העשי', וכמאמר נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה כו', ואשר זה יתגלה לע"ל דאו יקויים א"ח עט"ב, שיהי' עיקר העל"י בעולם העשי' דוקא, לפי שהוא עיקר כוונת הבריאה, מפני הבירורים שמתבררים בו דוקא, והם הם המעוררים תחלת המח' והרצון הפשוט על בריאת והתהוות העולמות, ובפרט הבירורים דעקבת משיחא, שהוא בירור האחרון ממש, שהרי לא יהי' עוד מה לברר כו', ומפני הבירורים האלו יהי' העל"י

(* ב"ש: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: ב"ש אמרים.)

ללבנה עד שהם מונין ללבנה, והלא השמש הוא מאור הגדול, ומשה נדמה לשמש, כאמרם ז"ל פני משה כפני חמה כו', וצ"ל למה מונין ללבנה דוקא כו'. אך הענין הוא דהנה אי' בזה סיהרא לית לה מגרמי כלום, והוא מה שהלבנה אין לה אור מצ"ע כלל כ"א מה שמקבלת שפע אור מהשמש, וכשם שהלבנה לית לה כו' כמו"כ נש"י אין להם משל עצמם כלום, כ"א מה שמקבל מאור האלקי בחי' ומדרג' ש' הוי' ע"י קיום הת"מ שנק' תורת הוי' ומצות הוי', וישראל שלומד תורה עליו נאמר ואשים דברי בפיך כו', וכת"י למען תהי' תורת הוי' בפיך, שכשלומד ואומר דבר הוי' אז הנה מאיר בנפשו אור העצמי הגנוז בדבר התורה וההלכה ההיא, ומאור ההוא הנה נתחזק ונתוסף לו חיות בקיום הת"מ, עד אשר נמשך לכל פרט טוב, להיות שפועל בו אור התורה והמצוה הקודמת כו'. והנה גילוי אור זה שבתורת הוי' לאו דוקא בתושב"כ בלבד, כשלומד התור' בהנחת העצמות או הנה מאיר לו גילוי אור, אלא הנה גם בכל פרטי דינין והלכות ומשפטי התורה ותושבע"פ ופרטיהן ודקדוקיהן ממש, הנה בכ"ז מאיר אור העצמות ממש, להיותה כולה ופרטי' ודקדוקי' ועניני' מראשיתה עד סופה הוא רק תורת ה' וחכמתו ורצונו ית', וכאמרו משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו', שהוא עפ"י סדר ההשתל' בקבלה איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה שקבלה מגבורה בסיני, הרי שהוא חכמתו ורצונו העצמי, מבלי השתנה כלל, רק שבא עפ"י קבלה איש מאיש, והוא בראשית המשכתה מבחי' ומדרג' הוי' ממש, וכל א' שאמר ההלכה הוא כפי שרש נשמתו כמו שהיא מושרשת בבחי' העצמות א"ס ממש, ומשם הוא מקור מחצב ההלכה ההיא, עד שמביאה בפועל בגילוי למטה מלובשת באותיות ועניני' מגושמי', אבל מקורה היא בתורה שלמעלה ממש, והיא היא חכמתו ורצונו העצמי ית', והמגלה (היינו התנא או האמור' המבאר הענין או שמוציא לאור בחידוש והדומה אינו מוסיף על העיקר מאומה, כ"א הוא חכמתו ורצונו של הקב"ה בעצמו, ורק שע"י הוא שצ"ל התגלות זו, עד שאמרו ז"ל וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש (לגלות ולהוציא מההעלם אל הגילוי) הכל ניתן למשה מסיני כו'. ובוה יבואר כי מצינו כמה תנאי' אשר כל דבריהם אל קן אחד והטי' שכלית לצד אחד דוקא, ומשנהו לעולם בקו השני שלעומת קו ונטי' השכל של זולתו, ועד"מ שמצינו בפלוגתא דב"ש וב"ה, דב"ה הוא תמיד נוטה בהטי' שכלי' כלפי חסד כו', וב"ש הנה הנטי' השכלי' שלו הוא כלפי גבו' כו', והוא להיות כי חלוקי' המה בשרש נשמתם כו' וכידוע, אבל התורה היא חכמתו ורצונו ית' העצמי, רק שבא בגילוי ע"י התנאים ואמוראים כו', ובכל פרט מפרטי משפטי התורה ודקדוקיהן הנה מאיר בהם אור העצמות ית', וע"י לימוד התורה שהיא דבר ה' ממש מאיר בנפשו אור העצמות ית' הגנוז בהלכה ההיא כו'.

וכן גם במצות הנה מאיר בהם אור העצמות כמו שהם למטה דוקא, דכללית ענין המצות הוא דוקא כמו שהם למטה דהרי רובן הוא שבאים בהתלבשות בגשמי' דוקא, וכמו ציצית בצמר הגשמי כו', או תפילין בקלף הגשמי כו' והדומה, והמקיימן

הוא ומשם יפרד, עד שיכול להיות מדרג' ולמשמאילים בה כו', שהם בתכלית הפירוד, וכאמרו לא זכה נעשה סם כו', שאדרבא שידיעה זו פועלת עליו הרבה כו', דשנה ופירש קשה מכולם כו', והוא להיותה שנתנה בבי"ע בבחי' הפירוד דוקא. אמנם צ"ל הלא מה שהתורה היא בחי' מתנה הוא מעלה גדולה ונפלאה, וכמארז"ל ג' דברים נתנו במתנה כו' ואחת מהן תורה, הרי מובן מזה שמה שהתורה ניתנה במתנה הוא מעלה, ולפי משנת הרי המתנה הוא ההפסק מן הנותן, וכמו"כ בתורה שניתנה בבי"ע הוא שנפסק מהוי' דאצי' שהוא נותן התורה, דבאצי' הוא בתכלית היחוד ובבי"ע הוא ומשם יפרד כו'. אך הענין הוא דהנה מתנה במי שראוי ליורשו אין לה הפסק כו', וישראל נק' בנים להקב"ה וכמ"ש בנים אתם להוי' אלקיכם, ולפ"ז באמת הנה התורה גם כן שניתנה בבי"ע אין לה הפסק כלל, והיא כמו שהיתה למעלה באצי' כו'. וכ"ז הוא דוקא כשהוא ראוי ליורשו, היינו כשהוא ברא כרעא דאבוה, דאז הנה המתנה אין לה הפסק, אבל כשאינו כן ר"ל אז אינו מקבלה, היינו שאינו מקבל האו"פ שבתורה, ויודע ההלכות שהוא השכל שבתורה, אבל לפועל אין זה נוגע, עד שיכול להיות ולמשמאילים בה שהוא היפך הכוונה ממש, ודוקא במי שראוי ליורשו הוא שמרגיש את האו"פ שבתורה ולו ניתנה במתנה. וענין מה שהתורה הוא בחי' מתנה, היינו ההמשכה בבריאה והוא ע"י דוד ויהונתן, דיהונתן ודוד המה זו"ג דבריאה, דדוד קודם שהי' מלך הוי' מדרג' בחי' מלי' דבריאה, אז ויאמר לו יהונתן מחר חדש שאחר בחי' המיעוט בחי' ביטול אור הקדום ואחר העלי' היינו הקרבן שהוא עליי' כללית נש"י שע"י המל', הנה ונפקדת שהוא פקידה שיאיר גילוי אור חדש מש' הוי', ובא ע"י המיעוט דבחי' ביטול הא', והעלי' מדרג' הב' שבביטול שהו"ע ההתכללות כו', וזהו כי יפקד ל' מיעוט וחסרון כו' עי"ז יהי' ונפקדת בפקידת או"ת. ומ"ש כי יפקד מושבך, מושבך הוא בחי' כסא הכבוד, וידוע דכבוד הוא בחי' מלי' וכמ"ש כבוד מלכותך כו' וכסא הכבוד הוא מושב המלך, וישיבה הוא בחי' השפלה לגבי עמידה, דבעמידה הנה הגבה למעלה בציור קומה, משא"כ בישיבה הנה נתמעט ונשפל שהראש בישיבה הוא במקום שהלב בעמידה כו', ונק' כסה"כ מושב המלך היינו הירידה וההשפלה להיות מלך על עם כו'. והנה נש"י הצובות מתחת כסה"כ, והפ"י הוא שעליהם הוא מושב המלך ועיקר התפשטות המלוכה עליהם, כי הם המקבלים עול מלכותו, ע"כ נק' מושב המלך שעליהם הוא התפשטות מלי', וזהו"ע כי יפקד מושבך שנעשה החסרון בהמושב היינו שאז הוא עליית נש"י שהם עולים ע"י בחי' המלי' שהוא העלי' מבריאה לאצי' כו'.

ושלשת תרד מאד, ושלשת שתעשה שלישי' שהוא מדרג' סגל, והענין הוא כמ"ש והייתם לי סגולה מכל העמים, שישראל הם הבחורים מכל העמים, וכאמרו כי בנו בחרת כו', ולכן הם סגולה מהבירור דכל העמים. דהנה כתי' את זלעז"ז עשה האלקים כו', וישמעאל ועשו הם חו"ג דקליפה, ישמעאל הוא חסד דקליפה והוא התפשטות הגדולה, וזהו ידו בכל דכתי' בישמעאל שצריך הכל, ומפני

שמיעוט וחסרון הלבנה מה שהולכת ומתמעטת הוא הביטול בכדי שתהי' כלי לקבלה או"ח מצירוף חדש שיתגלה בר"ח הבא. אמנם ביטול זה הוא רק מדרי' הא' שבביטול, היינו ביטול המדרי' הקודמת שהוא רק בחי' ומדרי' ביטול היש בלבד, וכמו מיעוט וחסרון אור הלבנה הוא רק ביטול היש, דמה שהלבנה מתפשטת ומאירה הנה געשה בה הביטול שנתמעט אורה. והביטול הב' שהוא מדרי' ביטול בעצם הוא בר"ח, היינו מ"ש הביאו עלי כפרה על שמעטתי כו', שלאחר שמעטתי שהוא בחי' ביטול היש בלבד צ"ל הכפרה, והוא הקרבן שמקריבים בר"ח, ונק' עולת ר"ח היינו העלי' דכללית נש"י שמונין ללבנה בחי' הביטול בעצם, וע"י הקרבן הנה נעשה העלי' למעלה עד שיכולים לקבל אח"כ גילוי אור חדש מצירוף החדש שמאיר מש' הוי' כו'. וזהו מה שבר"ח הוא מולד הלבנה שהוא הגילוי מאו"ח שנתגלה ומאיר גם בחצי הכדור שכנגד העולם כו', היינו שמאיר האור דשמש הוי' גם בה' ספירות התחתונות ג"כ, דאז הוא שלימות בחי' מל' שמאיר אור הקבלה בכל הספירות ממש כו'. וזהו שאומרים בר"ח יעלה ויבוא ויגיע ויראה וחישיב כאן ז' מדרי' שהם הוי' עליות שהם הוי' ספירות שבמל', ואח"כ ויזכר וזכרונינו ופקדונינו קאי על בחי' מל' שאז הוא זמן הפקידה, שהו"ע היחוד שמאיר האור בכל הי"ס שבבחי' מל', ונק' בשם פקידה, וכמו פקידת אשה לבנים, וכמ"ש והוי' פקד כו', שהוא השפע שנמשך להיות תולד' ואור חדש ממש, דכל שפע הנמשך למקבל נק' בשם פקידה, וע"ד פקידת הארץ לגשמי' כו', וכמ"ש כאשר יורד הגשם כו' והולידה והצמיחה כו', כמו"כ הוא בלבנה שנק' מקבל היינו שמקבלת אור שפע מהשמש, הנה בר"ח אומר ויזכר וזכרונו ופקדונו שהו"ע גילוי או"ח מש' הוי' להיות מאירה אורה בכל הי"ס שלה, וההתפשטות הוא בשאר ימי החדש שהם רק התפשטות מהראש ועיקר הגילוי או"ח וחיות חדש שמתקבל בר"ח, ואח"כ הוא המיעוט בחי' הביטול בכדי שתהי' כלי לקבלה שפע ואור חיות חדש מהגילוי החדש שמתגלה בר"ח מש' הוי' כו'.

ועפ"י יובן מ"ש ויאמר לו יהונתן כו' מחר חודש ונפקדת כי יפקד כו', הנה יהונתן הוא מל' מתנה, ויש בו ג' אותיות מש' הוי' שהן עיקר השם, יה"ו נת"ן, והוא מה שהשם הוי' ניתן במתנה לנש"י, והנה מתנה (עפ"י הדין) יש לה הפסק, דהנה נת"ל דנש"י מקבלי' מש' הוי' והוא ע"י תו"מ שמקבלים כו', והוי' הוא שמש הוי' והם מקבלים מבחי' ומדרי' פנימי' השמש, וכנ"ל דכל ההשפעה דשמש לירח הוא פנימי' ההשפעה דוקא ומשם הוא מה שנש"י מקבלי', דלהיות שנש"י ע"י תו"מ פועלי' יחוד הוי' ואלק"י שמשא וסיהרא ולכן הם מקבלי מפנימיות השמש שהוא מה שהוי' ניתן להם במתנה כו'. אמנם הנה התורה נתלבשה וניתנה בבי"ע ובלבושי נוגה שהם כל הדברים הגשמי' שההלכות המה בדינים והלכות גשמיים דשם הוא ומשם יפרד כו' שהוא בבחי' פירוד כו' היינו כמו מתנה שנפסקה מהנותן ומשו"ו הוא מה שיש להמתנה הפסק וגבול מאחר שנתנה מהנותן כו'. וכמו"כ הנה תורה כמו שהיא בבי"ע ה"ה נפסק מהנותן ש' הוי' דאצי' דבאצי' איהו וחיהו וגרמוהי חד כו', משא"כ בבי"ע

בהידור לכל פרטיהן ודקדוקיהן כפי שנצטוה, הנה עי"ז מאיר ומתלבש אור העצמות בהם, ואח"כ הנה מאיר בנפשו האור הגנוז בהמצות כו'. דהנה אמרו נח"ר לפני שאמרת ונעשה רצוני, הכוונה בזה שעיקר הנח"ר הוא מזה שאמרת ונעשה רצוני דוקא, והוא קיום כל הפרטים ופרטי פרטיהם תחלה בעשיית המצוה היינו להכין שיהי' מצוה, שיש בזה כמה וכמה פרטים ודיני' והלכות עד שנעשה כלי גמורה שאז היא מצוה ושורה בה א"ס ב"ה, ואח"כ כאשר מקיים את המצוה לאחר שנעשה כלי אז הנה האור ההוא מאיר בנפשו ממש. וכמו עד"מ במצות תפילין הנה תחלה צריך להכין שיהי' נק' תפילין וכל הפרטי דינין שבהם שיהיו נעשי' כמו שעלה ברצונו וכפי גזירת חכמתו ית', ואז המה כלים לקבלה בהם הגילוי אור, ואח"כ כשמניח תפילין הם שנעשו עפ"י גזירת חכמה העליונה בכל פרטיהם בהכתיבה והבתים וסדר הנחתן וצירוף הרצועות והדומה, אז הנה מאיר בנפשו אור האלקי המיוחד ומיועד להתגלות ולהאיר ע"י הנחת תפילין, וההמשכה היא מהענג ונח"ר שלמעלה, שהוא המשכת התענוג כאמרו נח"ר לפני שאמרת ונעשה רצוני כו'. וכמו"כ במצות צדקה הנה לאחר שמכין את ההכנות הראויות לזה, היינו שיעשה הסכם חזק בנפשו שצריכים ליתן לזולתו, באשר כן הוא ציווי הבורא ית' אשר ציוה בכמה מיני ציוויים ואזהרות, ויפעול בעצמו שלא יהי' שום לגרמי' בנתינתו זאת, הנה אז נעשה הדבר ההוא מצוה שישרה בה אור האלקי המיוחד למצוה זו כו', ואח"כ כשמקיימה ונותן צדקה וטעמו ונימוקו עמו באשר כן הוא ציווי הוי', ונתינת הצדקה אצלו הוא מפני ההרגש שמרגיש בנפשו מצב זולתו ומשתתף בצערו, ומפייסו ומנחמו ודובר על לבו, שכ"ז הוא פעולת רצון הוי' מאחר שהוא יודע עפ"י התורה שזהו מצוה הנה זה הוא בו מניע הראשון, ואח"כ הנה תלוי בטבעי' בנ"א, יש כאלו שמקיימים הכל רק עפ"י הציווי, היינו שאינו מתעורר בלבו להשתתף בצערו של חברו, וגם אם נתעורר אינו אצלו כדבר של עצמו ממש, והוא באלו אשר טבעם אינם בדקות (ובד"כ הוא שייך לעביות ורחבות וגסות הלב, שנשמן לבו מאד עד שאינו מתפעל מזולתו, וזולתו אינו תופס מקום אצלו א צולאזענע הארץ) ואינם מתפעלים, אבל ישנם כאלו אשר מתעוררים בהרגש אמיתי כאלו הוא דבר עצמי ממש, ואיך שיהי' הנה המניע הראשון שפועל אח"כ הפעולות וההרגש הוא באשר הנה כ"ז הוא רצון וציווי הוי' כו', עד שמקצת המצוות בהיות גם מלוכשים בלבושים גשמי' למטה נק' בשם מצות הוי' כו', מאחר שזולת מה שהם רצון וציווי אינם כלום, וה"ה כמו שאר ענינים הגשמי' והחומריים, ועיקרם הוא מה שהם ציווי הוי', והתלכשותם בגשם לא פעל עליהם מאומה מלהפרד ח"ו ממקורם ושרשם האמיתי עצמות א"ס ב"ה, אדרבא כך עלה ברצונו שיהיו מצות ומלוכשים דוקא בגשם. הרי מובן מזה שמראשית המשכתם כמו שמושרשים בהרצון העליון הפנימי והעצמי שבא"ס ב"ה עד סוף ירידתם והמשכתם בהגשם אין בהם שום שינוי. ועוד זאת מעלה נוספת בהם שדוקא למטה הנה משתלם הכוונה הפנימי' שעלה והוחלט ברצה"ע א"ס ב"ה, ומאיר בהמצות כמו שהם למטה אור העליון הנטוע ומושרש ברצה"ע דא"ס

ב"ה ממש, מאחר שזהו שלימות כוונתו ית', והמקיים מצוה זו הנה מאיר בנפשו מאור העליון המתלבש ומאיר בהמצוה ההיא, ומכ"ש שהמצוה בעצמה הנה כמו שמתלבשת בגשמי' לא נשתנה אורה וזויה מכמו שהיתה מושרשת במקורה, ואדרבא הנה בה מתגלה גילוי העצמות ממש, עד שנק' מצות הוי' ממש, דהוי' ידוע שהוא בחי' גילוי, והוא מדרי' מצוה שבה מאיר רצה"ע בגילוי ממש כו'.

והנה הנשמה עצמה עיקר מהותה הוא רק מה שהיא כלי לגילוי אור ש' הוי' שנמשך ומתגלה ע"י קיום התו"מ, דנת"ל דע"י תו"מ הנה מתגלה עצם אור העליון כמו שנטוע ומושרש בעצמות א"ס ב"ה, והתענוג שבכוונה העצמי והפנימי' הוא מתגלה ע"י קיום התו"מ למטה דוקא, עד שנקראת תורת הוי' ומצות הוי' מפני גילוי שם הוי' שמאיר בהם, וע"י נמשך הגילוי גם למטה, והנשמה הוא כלי לגילוי אור דשם הוי' שנמשך ומאיר ע"י קיום התו"מ. ובישראל הנה העיקר הוא הנשמה דוקא, וכמ"ש גר הוי' נשמת אדם כו' דאדם הם נש"י דוקא, וכמ"ש אדם אתם אתם נקראים אדם ולא אוה"ע נק' אדם, ועיקר האדם הוא הנשמה דוקא, ולכך הנה נש"י מונין ללבנה בדוגמת הלבנה הרי אין לה אור מעצמה כלום כ"א מה שמקבלת שפע אור מהשמש המשפיע לה, והיא כלי אל' לקבל אור וזיו הנשפע לה מהשמש, וכל מציאותה הוא רק מה שהיא כלי לקבלה, ועצמותה היא אינה שום מציאות כלל, אדרבא ידוע דהלבנה היא עצם חשוך, שאינו שייך כלל להאיר, כ"א כלי לקבל, כמו"כ הנה נש"י אינם מציאות בפ"ע כלל, כ"א הם כלים לקבל גילוי אור שם הוי' הנמשך ומאיר ע"י קיום התו"מ כו', ולכן הם מונין ללבנה שהם בדוגמת הלבנה דלית לה מגרמה כלום, כמו"כ נש"י אינם שום מציאות בפ"ע כלל, רק כלים לקבל גילוי ש' הוי' כו'. והוא כאומרו יהושע ב"נ נער לא ימוש מתוך האהל, שלא הי' מציאות בפ"ע כלל כ"א כלי לקבלה, וזהו יהושע ב"נ נער כו' דכל מציאותו הוא מה שלא ימוש מתוך האהל, כמו"כ נש"י כל מהותם הוא מה שהם כלים לקבל גילוי ש' הוי' כו'. ואוה"ע שהם גפרדים מאלקות להיות שהם בבחי' יש ודבר נפרד בבחי' יש ומציאות ממש הנה הם מונין לחמה לפי שאין בחי' כלי לקבל, והוא מפני שהם במציאות וגסות וחומרי' ועפרורי' הרבה כו', ולכן הם אינם יכולים לקבל אור הוי' שנמשך ע"י קיום התו"מ כו'. ועפ"י (וכן עפ"י משנת"ל דהתורה כמו שהיא למטה הנה בה מאיר אוא"ס ב"ה בדוגמת שהיתה למעלה במקור חוצבה כו') יובן מ"ש גבי מ"ת החזירה הקב"ה (התורה) על כל אומה ולשון ולא קבלוה כו', מאחר שאין להם שום שייכות אל האו"פ והעצמי הנמצא בתורה, להיות שבטבעם אינם כלים לגילוי ש' הוי', והעיקר הוא הגילוי כו', ולכן החזירה כו' ולא קבלוה כו', עד שנש"י קבלוה להיות שהם מרגישים את האור כי טוב, ובטבעם המה כלים לקבלה כו', משא"כ אוה"ע אינם כלים לקבלה לכן מונין לחמה כו'.

הוא בו ביום דוקא, והלמ"ד יום של החדש הוא רק התפשטות הצירוף ההוא שמתפשט ומאיר בל' יום כו', אבל הגילוי הוא רק בר"ח שאז זמן הצירוף כו', ולפי אופן צירוף החדש ההוא כן הוא התכללות המדות בעבודה בנפה"א, שהוא נק' עולם קטן, שלפ"א הצירוף כן הוא העבודה.

ועתה צ"ל מהו"ע המיעוט שהלבנה מתמעטת קודם גילוי החדש הבא, היינו שמיום ט"ו ואילך הולכת ומתמעטת כו', מאחר שהחיות נמשך בר"ח ואז הוא עיקר הגילוי וצירוף חדש שהוא חיות חדש על ל' יום כמספר ימי החדש ההוא, והי' צ"ל הגילוי בכ"י בשוה, מדוע הנה מיום הט"ו מתחיל להתמעט, עד שבסוף החדש כאלו אינה כלל. אך הענין הוא דהנה ארו"ל הביאו עלי כפרה על שהמעטתי את הירח כו', וענין מיעוט הירח הוא הביטול בשביל קבלת אור חדש, ולכן צ"ל תחלה ביטול אור הראשון. וכמו הגרעין הנזרע שצ"ל תחלה רקבון שנקרב הגרעין, וכשמתבטל ונתעלה ונכלל בכח הצומח או מתלבש בו כח הצומח להצמיח בריבוי כו', וכן ידוע בכל קבלת אור חדש צ"ל תחלה ביטול המדרי' הראשונה, ואח"כ הוא באפשרו לקבל האו"ח הנשפע כו'. ולכן בגסה"ר אמרו אין אני והוא יכולין לדור, להיות שאינו כלי לקבלה שפע אור וחיות, מאחר שהוא עומד תמיד במדרי' אחת, כי אין לו ביטול כלל מהמדרי' הקודמת ע"כ אינו יכול לקבל גילוי אור חדש כלל. וכן בתורה צ"ל הביטול דוקא, וכמאמר אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, והמיתה הוא ענין הביטול ואפיסת הישות והמציאות, דבאמת הנה התורה נתנה למטה וכל א' וא' ע"י העבודה ויגיעה יכול לקבל ולהנות מהאור כי טוב כו', אבל תכלית העבודה הוא הביטול, שביטול הוא בעצם כלי לקבלה שפע אור וחיות אלקי, ואח"כ בכדי להשיג אור עליון יותר הוא ע"י ביטול מדרי' הקודמת, והעיקר הוא הביטול, וכמ"ש לא בשמים היא ולא מעבר לים היא, ודרשו לא תמצא בגסה"ר ולא במי שמרחיב לבו עלי' כים, דעיקר הוא בחי' ביטול, וכן בכל עלי' ממדרי' למדרי' הוא שצ"ל ביטול מדרי' הקודמת. וכמו שמצינו בר"ז שצם מאה תעניתא כדי לשכות תלמוד בבלי כו', דכשעלה לא"י והי' צריך ללמוד התורה בא"י שהוא מדרי' געלית יותר על תו' שבחו"ל, הי' צ"ל הביטול דמדרי' הקודמת בכדי שישג אור געלה. וכמו"כ העליות שבג"ע שהוא העלי' ממדרי' למדרי', צ"ל הטבילה בנהר דינור שהוא הביטול של האור הקדום כו', ואז הוא מקבל אור חדש כו', וכמ"ש והאיש משתאה מחריש כו' שהו"ע ההשתוממות ביטול המדרי' הקודמת.

אמנם מדרי' זו דהשתוממות הוא מדרי' הב' שבבחי' ביטול, היינו ההתכללות במדרי' אור חדש שמקבל ע"י ביטול המדרי' הקודמת. דהנה ידוע שבביטול בכדי להשיג ולקבל או"ח יש ב' ענינים, הא' ביטול המדרי' הקודמת שהוא מה שנעשה רק כלי לקבלה, אמנם לא קבל עדיין מאומה, והב' הביטול וההתכללות בהמדרי' או"ח שקבל, היינו מה שמתאחד עם האור שקבל כו'. וכמו"כ יובן כאן

האחדות למטה ממש, שלמטה יהי' גילוי האור כמו למעלה ממש, ואז הנה הקיום דתו"מ הם בתוקף ומס"נ אצלו, מאחר שהם הכלים המקבלים את אור האלקי וע"י הנה הוא גילוי יחודו ואחדותו ית', ומובן שהוד כלול מחו"ג ותפארת, דבחי' הביטול שבהוד הוא מה שמקבלת מהגבו' בחי' יראה, ומה שנמצא בהוד הדביקות והחפץ שיאיר האור למטה כמו למעלה בגילוי יחודו ית', הוא מה שמקבלת מהחסד מדרי' אהבה כו', וכן לימוד התורה שכללותו הו"ע מדת התפארת מצ"ע, דלכד זאת שתורה כוללת בתוכה מ"ע ומל"ת שהם חו"ג, וכמשנת"ל בענין מימינו אש דת למו כו', הנה לימוד התורה בעצמה הוא מדת התפארת, וההוד כלול מכולם כו'.

ינצח

הוא ענף החסד, והנה יש בו בחי' ההתכללות שמקבל מהגבור' דענין הנצחון הוא בשמאל דוחה, לאכפיה לסט"א שהם מנגדים לאור האלקי והא מתגבר עליהם לנצחם והיות בבחי' סו"מ כו', שכופה את הרע ומנצחו, דעיקר ענין הנצחון הוא דוקא שייך בסו"מ יותר מאופן שייכותו לוע"ט, דוע"ט הוא קיום המ"ע הרי צ"ל בהם חיות בקיומם, וע"כ א"א להיות בדרך נצחון לבד, דבנצחון אין כ"כ חיות, ומדרי' וע"ט שייך יותר לבחי' הודאה שבהודאה יש בחי' חיות קצת כנ"ל, אבל הסו"מ הוא דוקא ע"י הנצחון, שבדרך נצחון הוא נפרד מהרע ואינו מניחו לשלוט, ואדרבא מתגבר עליו וכופו אותו, ומהנצחון גופא נעשה החיות בזה, דמה שמנצח את המנגד, הנה ניצוח זה גורם לו חיות וחשק כו', וזהו כללית ענין התכללות המדות זע"ז כו'. וענין בחי' יסוד הוא כמאמר דאחיד בשמיא וארעא, שמיא הוא בחי' סוכ"ע, וכמו שמים שסובב ומקיף את כדור הארץ ומקיפו מכל צד, כמו"כ הנה מדרי' סוכ"ע הוא בחי' גילוי אור מאתו ית' שבא במדרי' סובב ומקיף ואינו נכנס בפנימי כ"א נשאר בבחי' מקיף, וארעא הוא בחי' ממכ"ע, כדוגמת הארץ שיש בה חילוקי מדרי' ימים ונהרות ישוב וכו', וכן בכל מקום גופא יש מקומות הראוים לזריעת מין זה ויש מקומות כו', ואם כי הכח הצומח הכללי אחד הוא כו' ומ"מ מצד כח הצומח הפרטי יש הבדל בין מקום למקום כו', והוא דוגמת הנפש המחי' את הגוף, האור מתלבש בכל כח בפרט, מצד עצם הנפש אין הפרש כ"כ, כ"א מצד הכחות המתחלקים שהם נמשכי' אור בכלים כו', וכמו"כ מדרי' ממכ"ע הוא שהאור נמשך בפנימי דוקא ובכל עולם ועולם לפי ערכו ומדיגתו. ויסוד הוא מה שמאחד ומקשר השמים וארץ בחי' סוכ"ע וממכ"ע, וכמ"ש וצדיק יסוד עולם, וצדיקי' הוא ע"י קיום תו"מ שע"ז נעשה ההתחברות בסוכ"ע עם ממכ"ע כו' עד שיאיר בגילוי בכל מצוה למטה כו', ויסוד מקבל מנו"ה שהם כליות יועצות פעמי' מקבל מבחי' הוד ופעמי' מקבל מבחי' נצח כו'. ונמצא שיש התכללות בהששה מדות שהם מתכללים זע"ז כו', וההתכללות הוא לפי אופן הצירופים כו'. וגילוי הצירוף חדש הוא ברי"ח דוקא שאז זמן הגילוי, ולכן נקרא ראש דוגמת הראש שבאדם שכוללת בתוכה כללית חיות האדם, וכל האברים הנה החיות שבהם הוא רק מה שמתפשט מהחיות שבראש כו', הנה בדוגמא כזה הוא ברי"ח שכולל בתוכו החיות של החדש ההוא, ולכן הגילוי מהתחדשות הצירוף

אך

לפ"ו יפלא הלא מצינו שגם אוה"ע מקבלים מן השמש, וא"כ במאי חלוק ונפ"מ בין נש"י לאוה"ע, הרי בפשיטות כמו שנראה לעין גשמי אין שום הפרש בזה כו'. אך הענין הוא דהנה מן השמש יש ב' מיני השפעות, הא' השפעה חיצונית, דכתי' מנגד תבואת שמש כו' מה שהשמש פועלת הגידול והצמיחה כו', וכן שאר הענינים התלויים בשמש, כמו בישול תאנים וענבים שתלויים בהשמש, אם שהי' תוקף זריחת השמש אז הם באופן אחר, ואם הי' חלישות זריחת השמש כו', וכן בכמה וכמה פרטים אשר פועלת השמש על כל הצמחים כו'. והב' היא השפעה פנימית, והוא האור והזיו שנמשך להירח, והלבנה מקבלת אורה וזיוה מהשמש, והוא השפעה פנימית לפי שזה מה שנשפץ להלבנה הוא חלק מהעצם ובדוגמת העצם דכ"ז הוא אור, הן אם נאמר שעצמות האור הנמצא בהשמש הוא שחלק ממנו נמצא בהלבנה להאיר כו', או שנאמר שאור השמש מאיר ע"י הלבנה, ואיך שיהי' הרי הוא השפעה פנימית שהרי משפיע לו מפנימיותו ועצמותו ממש, דכל עצמות השמש הוא אור, ומאחר שמשפיע לו אור הרי משפיע לו ממהותו, ולכן נקראת השפעה פנימית כו' שהיא השפעת העצם ממש, משא"כ מה שהשמש פועל פעולות שונות בצמיחה והדומה, הוא מה שבהשמש נמצא רק בדרך סגולה ואינו ממהות העצמי של השמש כו', ולכן נקרא השפעה חיצונית, להיות שהשפעה היא בדבר שאינו נוגע בהעצם ואינו חלק ממנו, רק שנמצא בו בדרך סגולה. ומובן ההפרש בנפש האדם גופא בין השפעה פנימית להשפעה חיצונית, כמו ההפרש שבין השפעת החסד בטוב גשמי במאכלים ועושר והדומה, ובין השפעת השכל, שהשפעת השכל הוא השפעה פנימית ועצמית להיות שמה שמשפיע לו ממהותו ממש, דעיקר מעלת המדבר על הבע"ח כו' הוא השכל, וכשמשפיע לו שכל הרי משפיע לו ממהותו ממש, משא"כ השפעה גשמית הנה אינה בהכרח ואינה מעיקרי מעלת האדם שנאמר שכשחסר דבר הרי חסר הכל, ולכן גם כשמשפיע זה עדיין לא נתמלא הדרוש, משא"כ בשכל שכשחסר דבר הרי כאלו אינו כלל, מאחר שזהו עיקר מהות האדם ומעלתו על שאר הנבראים, שבוה הוא מובדל ונעלה במעלות העולה על כולנה (ועוד זאת יותר שהשכל פועל על המדות, ומובן שכשמגיע לאמיתת ענין השכל (ודוקא שכל אלקי שכך גזרה חכמתו ית' שיפעול על המדות מפני שרשו הנעלה וכו'), אז המדות ממילא מתבטלים, ואיך שיהי' מעלת האדם הוא השכל, ומעלת האדם באדם כל הגבוה בשכל אלקי כידוע כו'), וכשמשפיע לו שכל הרי נק' השפעה פנימית ועצמית כו', מאחר שמשפיע לו ממהותו ועצמותו ממש כו', עד שאמרו כל המלמד את בן חבירו תורה כאלו ילדו, שזה הוא בודאי השפעה פנימית דהמשכת הטפה הוא ממהות ועצמות מוח האב ממש, ולכן ההולדה בדומה אל האב להיותו שהטפה היא נמשכת ממהות מוח האב כו', והשפעת השכל הוא ג"כ באופן כזה להיותו המשכה פנימית גילוי עצמות ממש כו'. העולה מזה דבשמש יש ב' מיני השפעות פנימית וחיצונית כו', השפעה פנימית הוא השפעת העצם כו'.

וביאור הענין הוא דבגוף ועצם כדור השמש יש ב' דברים הא' מגן ונרתק השמש, והב' עצם השמש, שעו"נ שמש ומגן הוי' אלקים, שלעומת ב' דברים אלו שבשמש הגשמי הוא למעלה ג"כ באופן כזה, דש' הוי' נק' שמש, ושם אלקים הוא בחי' מגן ונרתק להשמש, והוא דוגמת המגן ונרתק שסובב ומקיף את השמש שלא יאיר בתוקף כ"כ, למען יוכלו דרי מטה לקבל אור השמש, וכמאמר לעתיד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאים בה ורשעים נדונין בה כו', וכמו"כ הנה שם אלקים סובב ומקיף את שם הוי' שלא יתגלה אורו העצמי כמו שהוא, רק ע"י שם אלקים דוקא שהוא מעלים ומסתיר על שם הוי' כו', וידוע דאלקים בגימט' הטבע, שע"י שם אלקים האור בא בצמצומים שונים זא"ז. וזהו השפעה חיצונית, היינו ההשפעה בחיצוני העולמות להיות הנהגת הטבע, והאור האלקי הוא מוסתר ונעלם ונמשך ע"י ריבוי ממוצעים, עד שהשפעה היא באה בבחי' מציאות גשמי ממש והאלקות שבה אינו ניכר כלל, ועצם השמש הוא האור האלקי מתעלם ומתכסה בהמגן ונרתק כו' בחי' שם אלקים כו', והעיקר הוא הנרתק כו'. אבל שמש הוי' הוא בחי' גילוי האור דוקא שלא ע"י ממוצעים ומכ"ש צמצומים והעלמות והסתרים כו', אלא דוקא שיאיר בגילוי ממש כו', וזהו הוי' ל' מהוה שהמתהווה יבין ויראה במוחש ממש אופן הווייתו מאין ליש והוא מפני הגילוי, ומכ"ש שלא יהי' העלמות והסתרים כו'. וזהו מה שאוה"ע מונין לחמה היינו בחי' נרתק השמש שכל רצונם הוא בהשפעות גשמי' דוקא, וזהו עיקר ופנימי' חפצם העצמי, ועוד זאת יותר כי הם מפרידים את השם אלקים ואומרים שהוא הסתר גמור ח"ו ועזב הוי' את הארץ בידי הכוכבים כו', וזהו טעמם מה שמחשבים את הממוצעים למציאות דבר מה, וחושבים שהם העיקר כו', והוא להיות שכל חפצם ומגמתם הוא רק בהגשמות ואינם חפצים בהאלקות כלל. אבל גשמי' מקבלים מבחי' שם הוי', דעיקר השייך להם הוא בחי' אור הוי' שנמשך ומתגלה ע"י קיום התו"מ, וכמאמר הנחיל ליעקב את הקול, וכת"י הקול קול יעקב כו', ולכן בנש"י צ"ל תורתן קבע ומלאכתן עראי כו' להיות שזהו עיקר השייך לנש"י כו'. וזהו ההפרש כללי בין עם קדש ישראל לאוה"ע שהם רק מפרידים, ולכן מונין לחמה שהוא רק השפעה חיצונית, משא"כ נש"י שייכים לבחי' פנימי' השמש שהוא גילוי שם הוי' דוקא והעיקר אצלם הוא התורה ומצות דוקא כו', שהוא גילוי פנימי' כו'. והנה גם מה שנש"י מוכרחים לעניני העולם הוא ג"כ בכדי לייחד עולם הגשמי באלקות, וכמ"ש מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, כי מפני ההנחה המוחלט' בנש"י (דוקא) שהוי' הוא אלקים כולא חד ממש, והאמת הוא שכל ההתהוות הוא משם הוי' דוקא, רק שבא ע"י ההתלבשות בשם אלקים, וא"כ לפ"ז א"א להיות שהעולם הגשמי יהי' ח"ו נפרד מאלקות, מאחר שהתהוותו הוא באמת משם הוי', והוי' אחד, שהוא באחדות הפשוטה וגמורה, וא"כ א"א שהתהוותו הנמשך משם הוי' יבוא בבחי' פירוד ח"ו, רק שהאמת הוא שהוא מיוחד בתכלי' היחוד בא"ס ב"ה, רק שנראה לעינינו לנפרד, וזאת היא עבודתנו אשר נצטוינו לייחד העולם הגשמי עם אלקות

אינו מניח אותו להרגיש את האמת, מאחר שכל מציאותו הוא יש ודבר, שמחשב את שכלו למציאות דבר כו', ומכ"ש שלא יודה על האמת מפני שאינו רוצה להניח שכל. הרי מובן מזה דכללית ענין ההודאה עצמותה הוא בחי' ביטול, היינו מי שיש בטבעו מדרי' הביטול והנחת העצמות בקרוב לו יותר להגיע לבחי' הודאה. וזהו כללית ענין ההודאה הוא בחי' ביטול, ובד"פ הנה הביטול הוא לפי נושא הדבר שמודה עליו כו', דמאחר שבטבעו מפני מדרי' הביטול והנחת העצמות שיש לו, הנה הוא כלי לקבל את האמת, היינו שמרגיש את האמת הגם שאינו מבינו בשכלו עדיין כו', ומה שאין שכלו משיג זה אין מניע אותו מלהרגיש האמת, מאחר ששכלו אצלו אינו תופס מקום לחשבו למציאות כו', וכל אשר ירגיש יותר מדרי' האמת שבהדבר הנה תגדל אצלו הביטול, ולפי אופן הביטול כן הוא ההודאה כו'. ויש בזה ב' בחי' ביטול והנחת העצמות א' הוא מה שטבע בנפשו בחי' הביטול והנחת העצמות עד אשר משו"ז הוא כלי לקבל את האמת ולהרגיש את האמת, והב' שהביטול הוא לפי אופן ההרגש שמרגיש אור האמת, ואח"כ ההודאה היא לפי אופן הביטול וההרגש כו'.

וככל המשל הזה הנה יובן במ"ש מודים אנחנו לך הוי' אלקינו, שמודה על האמת האמיתי שהוא כן שהוי' הוא אלקים ממש, שזהו גופא מפני בחי' ביטול היינו מפני שבטבעו יש מדרי' הביטול להרגיש את האמת, גם כשאינו מבינו לכל פרטיו ועניניו, והרגש האמת גובר על שכלו, ומודה על האמת, ולכן דוקא מי שבטלים בעצם מודים ע"ז, דביטול זה הוא כללי עדיין (מדרי' הא' שבביטול כנ"ל) שהוא סיבה להרגיש את האמת כו', ואח"כ הנה הביטול לפי נושא הענין, ומאחר שנושא הענין הוא שהוי' ואלקים כולא חד, וכללי' העולמות אינם שום מציאות כלל רק שנראים ליש ודבר נפרד, ושכל העולמות והסתרים המה רק נסיונות בלבד, אבל האמת הוא שבטלים בתכלית הביטול, ועוד דבוקים ומיוחדים במקורם הנה אז פועל עליו הביטול בכל עניניו ממש, שהוא ביטול והודאה פנימי' לפי נושא ענין אמיתת הדבר כו'. והכלים לבחי' ומדרי' פנימי' הם נש"י דוקא שהם כלי לקבלה פנימי' האור הנשפע מאו"ס וכמשנת"ל בענין שנש"י מקבל' מבחי' שמש הוי' כו'. וזהו מה שהוד בחי' הודאה הוא ענף הגבורה שהוא יראה מפני מעלת הביטול שנמצא בהוד והוא עיקרה כו' (ומ"מ יש התכללות האהבה והוא הדביקות אל האור שבטל איליו כו'). ולפעמים הנה מד' ההוד מקבל מן החסד ג"כ היינו שבעבודה דהוד יהי' בבחי' אהבה להוי', וכמו כאשר אומר שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד כו' ובטבעו (היינו עבודתו) הוא בבחי' ביטול שהוא כלי לקבל את האמת ולהרגיש את האמת, וממילא נוח לו להודות על האמת, הרי אחר שמודה על האמת דהוי' אחד, וידוע דאחד הוא מה שהעולמות בטלים בתכלית הביטול ואינם שום מציאות כלל, רק שהם רצונותיו ית', ונתהוו כפי עליית הרצון, וגם עתה כשהם עולמות במציאות דבר מה עכ"פ לא נשתנו ממהותם הקדום שהם בטלי' בתכלית כו', אז הרי מתעורר מזה באהבה לרצות להכלל ביחודו ואחדותו ית' העצמי כמו שהוא למעלה ממש, או שיאיר גילוי מדרי'

אהוי"ר שהם חו"ג בהתגלות ממש ומתכללי' וע"ז כו'.

וכן

הנה גם במדות נו"ה יש התכללות מה שמתכללים וע"ז, דהנה בשרשם לקוחים מחו"ג, דנצה ענף החסד והוד ענף הגבורה, והעבודה שבמדרי' אלו הוא שכאשר אין יד שכלו משגת להתבונן כדבעי ולהוליד מדרי' אהוי"ר אמיתים בבחי' ומדרי' שנת"ל, אז צ"ל לכה"פ העבודה בבחי' ומדרי' הפחותות והוא העבודה דנו"ה, אלא שבעבודה זו אין בהם אור וחיות רב כמו בהעבודה דאהוי"ר, אבל כולי האי ואולי ע"י ריבוי השקידה והעבודה בבחי' האלו אז יעלה למעלה ויוכל לעבוד את הוי' באהוי"ר, כי גם בחי' אלו לקוחים מהם מאהוי"ר בחי' חו"ג שהם המולידים את המדות נו"ה וכנ"ל וכמשי"ת א"ה. והענין הוא דהנה בחי' הוד בעבודה בד"כ הוא ענין הודאה שכללית ענין ההודאה שמודה שהדבר הוא כן, אף שאינו משיג הדבר בשכלו שהדבר הוא כן, רק שהוא אצלו בהודאה גמורה וכמו מודים אנחנו לך שאתה הוא הוי' אלקינו, הגם שאינו משיג בשכלו איך שהוי' הוא האלקים, דהוי' ואלקים כולא חד, ושבאמת הנה עיקר המהווה הוא ש' הוי' וששם אלקים הוא רק מעלים ומסתיר, וגם ההסתר הוא רק לגבי הנברא' כו' למען לנסותם כו', שזהו עיקר ענין הנסיונות שכשהאור הוא נעלם ונסתר דוקא כו', אבל לאמיתתו הנה הוי' הוא האלקים דכולא חד ושם אלקים אינו מעלים ומסתיר כלל על שם הוי' כו', ובתפיסא בשכל אין זה אצלו כ"א רק בדרך הודאה שמודה שהאמת הוא שהוי' הוא אלקים כו', וכמו עד"מ אחד שמודה לחבירו על איזה דבר, הגם שהוא עדיין אינו משיג ותופס הדבר איך הוא ופרטיו ועניניו, כמו חבירו שהשיג כל הפרטים וכל הענינים ובכללית הענין יש לו השגה גמורה, ותענוג גדול, וחיוב והכרת שכלי שהפרטים שבהדבר ההוא הם באופן כזה דוקא ולא באופן אחר כו', ובכל פרט וענין יש לו ענג גדול, וזה אינו מבין אפי' כללי' הענין, מ"מ הנה כשמודה לו הוא שמשגיג שהדבר הוא אמת כן, כמו שאומר חבירו כו', והודאה זאת הו"ע ביטול עצמותו שמבטל א"ע, והגם שאינו משיג הדבר בשכלו ומ"מ הוא מודה לזולתו מפני הביטול ומדרי' הנחת עצמותו שיש לו, כי מי שמודה על האמת הוא הוראה על מדרי' הביטול שנמצא בו, והוא שאין שכלו ורצונותיו תופסי' מקום אצלו כ"כ שיהיו לו למניעה ועיכוב מלקבל את האמת, אדרבא הוא מרגיש את האמת אעפ"י שאינו מבין ומשיג בשכלו, והוא לפי שמניח את שכלו, ואינו קשה לו לעבור על רצונו מפני הביטול והנחת עצמותו שנמצא בו כו' ומודה על האמת כו'. משא"כ מי ששכלו תופס מקום אצלו ומחזיק א"ע למציאות יש ובעל דעה, וממילא גם רצונותיו תקיפים וחזקים ביותר, הנה אז גם כשמבין שהדבר ההוא כמו דעת חבירו, ומ"מ אינו יכול לעשות אחרת מכמו שהוחלט בשכלו הקדום ורצונו האדיר והתקיף אינו מניח אותו מלזוז זיז כל שהוא, ולכה"פ לא יטעון כנגד חבירו, ורק מה שאינו יכול לעשות כמו שהוחלט בדעת חבירו, מאחר שגם שכלו מסכים רק הרצון גובר למנוע שיעשה כמו שהשכל מחייב כו', אבל כשאינו מבין בשכלו שהדבר הוא כן, הנה התוקף והחוזק מה שהוא תקיף וחזק בדעתו והרגש שכלו,

כו', והוא ע"י עסקו במו"מ בענינים הגשמי', ומטרת עסקו יהי' בכדי שיוכל ללמוד תורה ולקיים המצות וכן באכילה לש"ש דוקא, ע"ז הנה אח"כ כתי' ואספת דגנך כו' הוא אסיפת וקיבוץ כל הדברים הגשמי' והחומרי' שעובד בהם, וע"ז הוא מאספם ומקבצם מן הפירוד אל היחוד כו'. וכ"ז בנש"י הוא מבחי' שם הוי' להיות שהם כלים לזה, ולכן הם (נש"י) מונין ללבנה דלית לה מגרמה כלום, והם רק כלים לקבלה שמקבלים משם הוי' כו' וכנ"ל.

והנה כשם שבלבנה יש י"ב חדשי' ובכל חדש וחדש ידוע שנמשך אור חדש

מהשמש ומאיר בהלבנה, כן הנה בשמש הוי' יש ג"כ י"ב צירופי' ובכל חדש נמשך צירוף חדש משם הוי' בנש"י, והי"ב צירופי' הם י"ב גבולי אלכסונים שהם באים ונמשכים מהתכללות המדות, והמדות ידוע שהם ששה ובהתכללותם הן ששה כפולים שהן י"ב גבולי אלכסון כידוע כו'. וענין התכללות המדות הוא, דהנה עד"מ בהתכללות מדות אהוי"ר אם היותן הפכי' זמ"ז, דאהבה היא בחי' ההתפשטות ושמחה, וידוע דשמחה הוא בגילוי באברים החיצוני' כו', ויראה הוא בחי' ביטול וכיווץ דוקא שכל ענינו הוא הנחת עצמותו דוקא, שלא להיות בבחי' התפשטות וגילוי כלל, ומ"מ מתכללים יחד, וכמ"ש וגילו ברעדה ודרשו במקום גילה שם תהא רעדה כו', וכת' וכל הלבבות יראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך כו', שיש ב' ענינים בהתכללות ממש, יראה שבא מצד הביטול, וזמרה הבא מחמת השמחה שהיא בגילוי והתפשטות דוקא כו'. והמשל בזה ידוע ממלך שעושה משתה וסעודת שמחה, והנה בהשרים היושבים לפניו יש בחי' ומדרי', ישנם כאלו שבחיצוניותם נראה ונגלה רק האהבה והיראה נעלמה תוך נקודת פנימי' נפשם, וישנם כאלו שבחיצוניותם נראה רק היראה והביטול ומ"מ בפנימיותם הנה נמצא האהבה וחיבה יתירה למלך שעומד נכון לפקודה וציווי למען לעשות נח"ר להמלך, והוא מעצם האהבה הנוטע ומושרש בלבו אל המלך כו', ואופני האהוי"ר הוא לפי אופן הרוממות וההתנשאות של המלך כידוע, ואיך שיהי' הרי נראה במוחש אופן התכללות האהוי"ר אם שהם ב' הפכי', וככל המשל הזה יובן במדות אהוי"ר שלמעלה מעלה שהם באים בבחי' ההתכללות כו'. והנה אהוי"ר הוא בחי' חו"ג וידוע שהם מצ"ע הפכי' זמ"ז, חסד עיקר ענינו להשפיע ולכן יכול להיות נמשך ונשפע גם למי שאינו ראוי כו', דידוע דחסד בל' המקובלים הראשונים נקראה גדולה שפי' התפשטות וגילוי בלי שיעור ובל"ג ממש, ובהגלות נגלות אור גדולתו ית' אז הנה כולא קמי' כל"ה, וגם הסט"א אינו תופס מקום, ולכן אינו תופס מקום הפגם שהגביר הסט"א, ונמשך לו השפעה כמו אל הראוי להשפעה ממש כו', וגבורה ענינה לדקדק ביותר ושיהי' השפעה אל מקום הראוי דוקא, ומדקדקת ביותר, והוא ע"ד דכתי' שמים לא זכו בעיניו כו', שהוא מפני רוב הדקדוקים אם ראוי הוא להשפעה כו', וכל המקורב יותר הנה הדקדוקים עליו ביותר, וכמ"ש וסביביו נשערה מאד כו' דמי שהם מסביביו וממקורביו ביותר הנה מדקדק עליהם עד כשערה ממש. וכן מצד העבודה הנה הקרוב אל הוי' ביתר שאת הוא בבחי' ביטול ביותר וכמ"ש

בל"א באגה"ק ד"ה קטונתי, וזהו שלאחר הקירוב דק"ש שמתעלה ממדרי' למדרי' בג' מיני אהבה בבחי' קירוב, הנה בשמו"ע שהוא תכלית העלי' בבחי' ביטול בתכלית, שזהו"ע הכריעות והשתחוואות שבשמו"ע דוקא כידוע, ומ"מ אומרים סלח לנו כו', להיות שמה שמתקרב יותר הנה הדקדוק הוא בתוקף, ומ"מ הנה מתכללים חו"ג, וכמ"ש ברוגז רחם תזכור שמתקרב בבחי' קירוב עצמי ופנימי כו'. וכן מצינו שלמעלה הנה ב' המדות פועלים ביחד, וכמו ברעב שהי' בימי דוד דכתי' אל שאול ואל בית הדמים כו' ודרשו תובע עלבוננו אל שאול שלא נספד כהלכה כו', ותובע כו' אל בית הדמים כו' שהרג נוב עיר הכהנים כו', וכמו"כ הנה בנין בהמק"ד הי' ביום שמחת לבו שהי' גילוי אלקות כו', ומ"מ כתי' על אפי כו' מיום הוסדה כו'. ולפעמים הנה מצינו שמדת הגבורה הנה עיקרה ותכליתה הוא החסד דוקא וכמ"ש חשך שבטו שונא בנו כו', שדוקא ע"י שחשך כו' ואהבו שחרו מוסר כו', והנה עצם המוסר הוא בחי' גבורה ותוקף, אבל הפעולה הבא מזה הוא בחי' חסד ואהבה ממש כו', וכן מה שאמרו וסביבו נשערה מאד כו' ודרשו שמדקדק כו' הנה באמת הוא חסד ואהבה, והוא מפני היוקר כו', וכמו כתם קטן ביותר על בגד יקר כו', וכן זהו הסיבה על גלות נש"י מפני שעיקר הכוונה הוא לצרפם ולנקותם בכל האפשרי, ומשו"ז הוא מה שסובלים רוב התלאות ר"ל כו', ולהיפך כתי' ומשלם לשונאיו כו' להאבידו כו', הרי מתכללים חו"ג כו', והיינו ע"י גילוי אוא"ס שלמעלה מהמדות שמאיר ומתגלה בהמדות, ועי"ז הוא שנעשה ההתכללות בהאורות השייכים אל המדות כו'. וכן הוא ההתכללות במדות נו"ה, דידוע שנצח מקבל מהגבורה, שענין הנצחון הוא מה שמתגבר על המנגד כו' וכמ"ש ויז נצחם כו', והוד מקבל ממדת החסד וכמ"ש הוד והדר לבשת כו' שהוא בחי' גילוי אור דוקא, וכל גילוי הוא ע"י החסד שהוא בחי' התפשטות וגילוי כו', ולפי אופן ההתכללות של המדות זב"ז כן הוא אופן הצירופים די"ב גבולי אלכסון כו'.

ולהבין ענין התכללות הששה מדות דנה"א, הנה יש אהבה הבאה מהתבוננות הריחוק והיינו מהפלאות ורוממות אוא"ס, והוא ההתבוננות בפרטיות כל הדברים והענינים איך שהוא ממכ"ע וכן הוא סוכ"ע, וכן פרטי הגילוי אורות הנמשכים ומתגלים בכל עולם ועולם לפי ערכו, ומ"מ הנה כ"ז הוא רק הארה שאינה נוגע ובערך העצם כלל, ואיך שכ"ז הוא טפל ובטל לגבי העצמות, וכמ"ש הנה מקום אתי שהמקום הוא טפל אל מקורו עצמות א"ס, וכמאמר (במד"ר) אתרי טפילה אלי ואין אני טפל לאתרי כו', ואע"ג דאיהו תפיס בכלוא עלמין שנמשך האור בכל עולם ועולם לפי ערכו, שהוא במדה וגבול, שכדי שהעולם והמדרי' תוכל לקבל האור בבחי' או"פ, ומ"מ לית מאן דתפיס בי' כו', שאין באפשרי לתפוס בעצמותו ית' ואינו בגדר תפיסא כלל כו', וכמ"ש ונשגב לבדו שעצמות הוא נשגב ומרומם בבחי' ומדרי' לבדו ממש, דכמו שקודם הבריאה הי' הוא ושמו לבד שהוא בחי' הוא לבדו הוא, כמו"כ הנה לאחר שנבנה ע"י כתי' אני הוי' לא שניתי שאין שום שינוי כלל, אלא אתה הוא קודם שנבנה ע"י ואתה הוא לאחר כו' בשוה ממש כו'. ובאמת הנה כללי' גילוי הקו הוא הארה

כ"א כל חפצו ומגמתו הוא להיות למטה ולעשות כלי' לאלקות המאיר בעולם למטה, והכלים הם תומ"צ שהם בבחי' כלים לקבלה הגילוי אור אלקי שמאיר כו', וא"כ הרי מעורב במדרי' יראה זו (היינו הביטול מרוב ההשגה) בחי' אהבה שהוא השמחה והתענוג שמתענג על הקירוב והוספת הארת אור האלקי שמתוסף ע"י הכלים דתו"מ, דידוע דכלים ממשכים אור, וממילא כאשר מקיים תו"מ אזי מתוספים ומתחזקים אורות בכלים, דכללית ענין תו"מ הוא להוסיף אורות בכלים כידוע כו', ומוכן מזה שיש התכללות מדת היראה באהבה והתכללות האהבה במדרי' היראה כו'.

ומדת התפארת ידוע שענינו הוא רחמים, ובעבודה הוא מה שמעורר רחמים רבים על נפשו בגודל הרחמנות שעליו במה שנתרחק מאור פני מלך חיים, ומתמרמר מאד על ריחוקו זה. ובמדרי' זו יש התכללות אהוי"ר, האהבה שבמדרי' זו הוא מה שרוצה באמת בהקירוב להתקרב אל אור האלקי, וכמ"ש מתי אבוא ואראה פני אל חי, שהוא בתשוקה ורצוא לראות את האור האלקי, והראיה הוא האהבה והדביקות אל האור פני אל חי כו'. והמרירות הוא בא מצד הגבו' שהוא בחי' יראה, וכאשר ידוע הנה עיקר אמיתת ענין המרירות הוא שירגיש בנפשו האלקות שנתרחק, היינו שירגיש את טוב ומתיקות ועריבות אלקות, ואשר ממדרי' טוב ונעימות התרחק, ואז המרירות המה כדבעי למהוי כו', דעיקר המרירות הוא על הריחוק, אשר ע"כ עליו בתחלה להרגיש ממה נתרחק, ואז יתמרמר כו', דלפי ערך הרגשתו וידיעתו והשגתו יכול בעריבות ומתיקות האלקות לפי אופן כזה הי' גודל המרירות כו' (ובעבודה זו יכול להיות כל ימיו בתשו', דתחלה המרירות לפ"ע הידיעה כו' ואח"כ תגדל ידיעתו והשגתו כו') (ובזה יבואר מארז"ל כל מי שאין בו דעה כו' התקשרות בהשגת טוב עריבות נעימות אלקות כו' אינו שייך לרחמים כו', להיות שהיא כלולה מגבו' שהיא מרירות כו'). ועיקר ענין התפארת הוא עסק התורה שאחר העבודה דאהוי"ר שבתפלה שע"י התבוננות הוא בא בבחי' צמאון וכלות הנפש אל האור האלקי, אם בבחי' אהבה שהיא כלולה מיראה או בעבודה דיראה שהיא כלולה מאהבה, הנה אח"כ בלימוד התורה שאחר התפלה מרווה צמאונו במה שלומד תורה שהיא חכמתו ורצונו ית' כו'. ובלמוד התורה גופא יש התכללות אהוי"ר דלימוד התורה צ"ל בבחי' יראה וביטול, וכמאמר מה להלן באימה וברתת ובזיעה כו', וכמו"כ הוא בחי' אהבה ובבחי' קירוב, והוא מה שע"י הנה מתקשר חב"ד שבנפשו בחב"ד שבתורה, ששכלו ובינתו ודעתו הנה באותה שקועה וקשורה בחב"ד שבתורה כו', עד ששניים מתכסים בטלית אחד כו', וכן כתי' מימינו אש דת למו ודרשו שהוא מ"ע ומל"ת כו', שהם המצות שכלולים בתורה כו', והקול התורה שלימוד התורה הוא בקול דוקא, וכמ"ש חיים הם למצאיהם בפה, וכמאמרם ז"ל ע"פ תען לשוני אמרתך שהוא כעונה אחר הקורא כו', וע"י שלומד התורה בקול עי"ז הוא משיג יותר ונקלט יותר הדבר הלכה במוחו כו', והקול הוא כלול מאמר, וכמ"ש כי קולך ערב כו', ועריבות ומתיקות שבקול ידוע הוא שהוא מפני ההתכללות וההרכבה דוקא כו'. והנה כאן במדת התפארת ב' המדרי

האלקי' שמאיר בבחי' ממכ"ע שהוא האור הממלא בכל עולם ומדרי' לפ"ע, היינו לפי אופן שהם כלים לקבלה באופן כזה נמשך בהם האור האלקי להוותם ולהחיותם, וזהו מה שהאור האלקי בא בגילוי והשגה אל המדרי' ההיא, היינו שהגילוי הוא לפי ערכה ומדריגתה ואז תוכל להשיג את האור ולא תתבטל בו' (אבל כשיהי' גילוי יותר מכמו שהיא יכולה לקבל אז באפשרה להתבטל, וכידוע המאמר הושיט הקב"ה את אצבעו הקטנה בניהם ושרפם בו', וידוע שהכוונה שכשהאיר גילוי אור מבחי' מל' יותר מכפי המדה וגבול שיכולים לקבל אז נתבטלו בו', שהמלאכים האור וחיות מדוד אצלם בו', שהו"ע שנק' עומדים בו' שהם עומדים תמיד במדרי' אחת ואין בהם התכללות בו'). וע"י ההתבוננות שמתבונן בזה נתעורר במדת האהבה בדביקות וקירוב אל האור כדוגמת המתקרב אל החיים ממש בו', וכמ"ש לאהבה את הוי' אלקיך כי הוא חייד בו', וכמו האדם האוהב חיי נפשו, כן הוא אהב ותאב להתקרב ולהדבק בהאור האלקי בו'. ויש בזה גם התכללות מדת היראה והוא מדרי' יראה תתאה ושע"ז נאמר יראו מה' כל קדושי בו', דהיראה באה מריבוי ההתבוננות באור האלקי המאיר ושייך אל העולמות ואיך שמאיר בכל עולם ומדרי' לפ"ע דוקא, והיראה הוא שירא שלא יגרום הסתלקות האור ח"ו בו', וכדוגמת האדם האוהב חיי נפשו וחפץ בחיים היינו שחפצו הוא גילוי והתפשטות החיות בגוף, וכל אשר יתרבה ויתגדל אצלו החופץ בחיים כן תגדל אצלו היראה מהדברים שגורמים הסתלקות ההתפשטות מאור וחיות הנפש, וכל אשר יתבונן יותר בטוב הדבר תגדל אצלו החשק והרצון אל הדבר ההוא, וכדוגמתה ממש יגדל אצלו היראה שלא יבוא לידי הפסידה בו'. וכמו"כ הוא בענין לאהבה את הוי' כי הוא חייד, שהאהבה באה ע"י ההתבוננות וההשגה באור האלקי כי טוב, וכדוגמת גודל אהבתו אל האור האלקי כן הוא אצלו גודל היראה שירא שלא יגרום הסתלקות האור ח"ו (והוא ע"ד דא"י בסש"ב ע"פ אהבי הוי' שנאו רע, שלפ"ע גודל אהבתו להוי' כן הוא תגדל השנאה אצלו אל הדברים המונעים ומעכבים בו').

וכן

במדת היראה יש התכללות מדריגת האהבה ג"כ, דהנה עיקר ענין היראה היא באה ע"י התבוננות בבחי' הקירוב דאוא"ס ב"ה, דהיינו שנחלט אצלו ונתאמת הדבר באשר הוא איך שאוא"ס ב"ה הוא למטה כמו שהוא למעלה ממש בו', וכמ"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ, שמים המה הגילויים היותר נעלי' כמו הגילוי אורות שמאירים ומתגלים בעולם האצ"י וכן מה שלמעלה מאצ"י, הנה גם בארץ שהוא מדרי' התחתוני' כמו עוה"ז הוא נמצא למטה ממש ומשגיח על כל פרט ופרט ממש בו'. וכאשר דבר זה מתאמת אצלו בהנחה טובה (מיט' א גוטן לייג) כאלו רואה בעיניו ממש, אשר באמת בעיני השכל הנה נראה כן, ואם חכמתו תעמוד לו אז הנה ידיעה והרגשה זו תפעל עליו הביטול בנפשו שמתבטל כל מציאותו מהותו ממש, ויש בזה ריבוי משלי' והצעות דברים ממשלים גשמי' המתארים עצם הדבר בו'. והנה במדרי' יראה כזו יש התכללות מדרי' האהבה ג"כ, דהנה בחי' יראה במדרי' זו ידוע שהוא בבחי' שוב שלא ירצה לעלות למעלה ולהכלל בכלות הנפש אל המדרי' שלמעלה,

לבד בו', להיות שאינם בערך העצמות והם רק הארה הארה מהעצמות בו', ואם היות שהגילויים דעולמות הן בבחי' א"ס, והראי' מהעליות שישנם שהם עליות עד קץ, הגם שבד"כ נחלק לב' מדרי' בגעה"ע וגעה"ת, אבל בד"פ המה בבחי' ריבוי מדרי' נעלות זו למעלה מזו וכמ"ש וקדושים יהללוך סלה בו', וכמאמר צדיקים אין להם מנוחה בו' שנא' ילכו מחיל אל חיל בו', ובכללות ההשתל' יש נו"ן אלפים יובלות בו', ומ"מ הנה כ"ז הוא רק הארה לבד, והעצמות הנה הוא מופלא ומרומם בו' שהוא מעולה ומרומם בתכלית העילוי בעצמותו בו', וזהו כי נשגב שמו לבדו שגם בחי' ומדרי' נשגב שהוא העלי' בעצמו' הוא רק בחי' שמו לבד, שהוא הארה בו', או יש לפרש שגם מדרי' שמו הוא נשגב בבחי' לבדו ורק הודו וזיוו (של שמו) על ארץ בו', אבל עצמות שמו הוא נשגב, וזהו קדוש הוי' בו' שגם בחי' הוי' שהוא האור המהווה הנה הוא בבחי' קדש ומובדל בו'. והנה כשמתבונן בעוצם ההפלאה והרוממות של בחי' ומדרי' העצמות, עי"ז תגדל אצלו האהבה ברשפי אש התשוקה והצימאון להכלל בעצמותו כמ"ש מי לי בשמים בו', והנה במדרי' זו יש התכללות היראה ג"כ שהיא באה מריחוק ההפלאה, וכמו מלך ע"י שהוא מרומם הנה עי"ז נופל אימתו ופחדו בו', דידוע דכל מה שהוא מובדל ומרומם ביותר הנה נופל אימתו ופחדו ביותר בו', הרי שבמדרי' זו יש התכללות ב' המדרי' אהוי"ר בו'. וכן יש בחי' אהבה הבאה מחמת הריחוק, היינו ממה שמתבונן ריחוק העולמות כמו שהן מרוחקים מאוא"ס ב"ה, והן בחי' הארה שאינם בערך ואינם תופסים מקום כלל, ואפי' המדרי' היותר נעלות ביותר המה באין ערוך לגבי העצמות, וכמאמר אור צה ומצוחצה (שהוא בכלל אור הכתר) אוכם הוא לגבי עלת העלות בו', וכ"ש העולמות וספירות שהם למטה בו', שהם פחותים במדרי', ובפרט כשחושב עיני עצמו ואופן ריחוקו גם מן האור השייך אל העולמות לכה"פ, ובפרט האור כמו שהוא בעצמותו בו', הנה בריבוי ההתבוננות נולד מזה צמאון האהבה, וכמ"ש צמאה לך נפשי בו' בארץ צי' בו', שע"י שהוא מתבונן שהוא ארץ צי' בלי מים הנה עי"ז נעשה הצמאון והתשוקה להעצמות ב"ה. והנה במדרי' זו יש ג"כ השתתפות מדרי' היראה והוא מדרי' שפלות עצמותו שהוא שפל בעיני עצמו מפני גודל הריחוק שהוא מרוחק מאלקות. ויש בחי' אהבה שהיא בבחי' קירוב ודביקות שעלי' נאמר זכר אב נמשך אחרך כמים, שהוא בחי' האהבה שהיא בבחי' דביקות וקירוב אל האור האלקי ונמשלת למים דוגמת המים שטבעה לדבק ולאחד, כן האהבה היא בבחי' קירוב שמתקרב ונמשך אל עצם הדבר בו', ואהבה זו באה ע"י ריבוי ההתבוננות בגדולת ורוממות אוא"ס ב"ה (מדרי' האי' שנת"ל), איך שהוא מופלא ומרומם, וכשמתבונן בעיון בענין הגדולה והרוממות הנפלאה וגודל העילוי דאוא"ס ב"ה שמרומם ומופלא בתכלית העילוי בבחי' העצמות עד כי כל הגילויים הנמשכים ומתגלים בעולמות הן ג"כ בבחי' א"ס בו', והראי' מרום מעלת ריבוי העליות כנ"ל, ומ"מ הנה עצמות אוא"ס הנה אינו בערך הגילויים כלל, והוא מדרי' אחרת לגמרי שהוא מובדל ומרומם מערך עילוי ורוממות הגילויים בו', והוא

שיודע ומשיג בכה השגתו גודל מעלת האור והגילוי שמאיר בעולמות שהן בבחי' ומדריי' א"ס ועם זה יודע את העילוי דבחי' העצמות אוא"ס ב"ה איך שהוא ענין ומדריי' אחרת לגמרי כו'.

והנה כ"ז עדיין בכללי' הענין, ובפרט כשמעיין בפרטי' המדריי' דהגילויים, וכמו עד"מ כשמשיג אופן הגילויי אורות דאצי', היינו המעלות ומדריי' שבהם כמו שהם חלוקים מגילויי אורות דבריאה כו', וכן אופן הפלאת ורוממות גילויי אורות שלמעלה מאצי' לגבי האצי', ומעיין בשכלו בפרטי' המדריי' גם באורות שלמעלה מאצי' כו', עד שמגיע להחלט כזה שכל מעלה ומדריי' א"א לומר בעצמות אוא"ס ב"ה, שהרי לאמתתו הוא פשוט כו' ובדבר הפשוט א"א לחלק מעלות ומדריי', מאחר שהוא מראשיתו עד סופו בבחי' הפשיטות, ואין שייך לומר בבחי' העצמות מעלות ומדרייגות כו', וידיעה זו שיודע ומשיג את אוא"ס ב"ה הו"ע ידיעת השלילה, שיודע את הדבר ומשיגו מפני השלילה. ידיעת החיוב הוא שמוצא עפ"י שכלו שהדבר מחוייב לכלול בתוכו פרטי' ומדריי' אלו, ומאחר שמשגיג בשכלו שבדבר זה נמצא הפרטים אשר יחס וחיוב שכלו אל הדבר ההוא, ה"ה משיג דבר זה, ונק' ידיעת החיוב שהידיעה מה שהכריח' לו לעמוד על אמיתת הדברים הוא החיוב, היינו הפרטים אשר הוחלטו בדעתו מכבר שהם מתיחסים לדבר זה כו'. וידיעת השלילה שעצם הדבר שברצונו להשיג אינו משיגו עדיין, הן מצ"ע והן מצד הפרטים שבו, שאין לו עדיין שום חיוב במה ליחס הפרטים אל העצם, שנאמר שעצם זה בהכרח שיהי' בו פרטי' אלו ואלו כו', אינו כן דאינו משיג עדיין גם את הפרטים ואין לו בהם שום תפיסא בידיעת החיוב, כ"א יודעם ומשיגם בידיעת השלילה, שהוא הידיעה שיודע על ברור שבדבר זה אינו כמו בדבר שזולתו, היינו שהגילויי אורות הפרטים דאצי' אינם בערך העצמות, דעצמות אוא"ס ב"ה מופלא מלהיות לו ערך עם הגילויים כו', ומה שאוכל להשיג בהאורות דאצי' ומה שלמעלה מאצי' א"א לומר (קצן מען דאָס ניש מבאר זאָיין באופן כזה בעצמות ב"ה) כן במדריי' עצמות אוא"ס ב"ה. וידוע דידיעת השלילה הוא הוראה שיש לו קצת הכרה בהדבר ששולל כו', מאחר ששולל הדבר ממילא בהכרח שיש לו טעם השלילה, וכל טעם ודעת המבדיל ומחלק בין מדריי' למדריי' הוא מפני ההכרה בעצם הדבר. ואם כי במדריי' היותר נעלות הנה קשה מאד לומר שהוא מפני ההכרה כו', בהכרח לומר שהוא מפני ההרגש, דהכרה אא"ל אבל מדריי' ההרגש הוא מה שמרגיש את ההבדלה שבין מדריי' למדריי', הגם שאין בכחו לגלות כלל ההבדלה והנ"מ שבניהם כו', אבל הוא בפנימיותו מרגיש הבדל רב שבניהם כו'. ועד"מ בענין השכל הנה אנו רואים באיזה לימוד, מפורש אחד הוא מפרש הענין עפ"י שכלו שלכאן' לא הוסיף כלום על מפרש הקודם ובחיצוניותו הוא דבר אחד ממש, אבל כשנטיב העיון בזה יראה שתוס' הוא סברה נעימה בחילוק השכל, אשר נתפס רק ברעיון הלב והרגש השכל אם כי לדינא אין נ"מ, והבכח יוצא בשוה כמו שפירש הקודם אבל בעצם הסברה יש הפרש גדול כו', וא"א לפרט כ"כ רק נרגש בהרגש כזה,

שמרגיש בשכלו שהדבר הוא כן, ער הערט בשכלו דעם גישמאק פון דער זאך כו', ותענוג הדבר מכריח אצלו עצם הענין, היינו דער גישמאק איז עם מכריח אָז דיא זאך איז באופן כזה בכללותו, ומה שיודע בפירושו היינו דאָס ואָס באַים איז קלאָר און גיויס, איז נאָר אָז דיא זאך איז ניש אָט דאָס ואָס דאָס איז, והמכריח לו בזה הוא עצם הענג שמרגיש בטיב הדבר כו'. ואיך שיהי' מובן שידיעת השלילה הוא קצת הכרה במה ששולל, שיודע בהנחה והחלטה גמורה בנפשו שאין זה מה שהוא יודע כו', וכמו"כ בענין האלקות שיודעו עפ"י ידיעת השלילה עכ"פ, ומ"מ הנה קצת הכרה יש לו בהדבר ששולל, היינו בהעצמות אוא"ס ב"ה שאינו מערך וסוג הגילויי אורות דאצי' ומה שלמעלה מהאצי' כו'.

והנה ההתבוננות בזה, ובוה נכלל גם הבנת והשגת הפלאת הגילויי אורות מה שאינם בחי' העצמות ממש, היינו הגילויי אורות דאצי' ומה שלמעלה כו' איך שגם הם בבחי' א"ס ממש וכנ"ל באריכות, ולכן גורם התבוננות זו אהבה והו"ע הקירוב והדביקות מה שנדבק בעצמות אוא"ס ב"ה, שהרי נגלה ונרגש בנפשו עכ"פ העילוי והרוממות דבחי' העצמות כו', וכל הפצו ומגמתו הוא להדבק באוא"ס ב"ה הבלתי מושג ומובן לו בידיעת החיוב כ"א בידיעת השלילה, היינו בעצמות אוא"ס ב"ה שהוא בתכלית העילוי כו'. והנה גם במדריי' אהבה זו יש התכללות בחי' ומדריי' היראה, והיינו הרושם שפועלת ההתבוננות עליו, והיינו עוצם הביטול מה שכל עצמותו מתבטל בתכלית הביטול שנעשה מהגילוי וההרגש שמרגיש הפלאת ורוממות עצמות אוא"ס ב"ה שמאיר בנפשו כו'. ויש מדריי' אהבה שהיא בבחי' קירוב ובאה מההתבוננות שמתבונן בהגילויים דאלקות שמאיר בעולמות בבחי' קירוב ושייכות אל העולמות, שהאור האלקי הוא בכל עולם לפי ערכו ובכל מדריי' תאיר האור האלקי כפי ערך מדרייגתה, וכללי' הארה וגילוי זה הוא בחי' ומדריי' ממכ"ע, דעלי' ארו"ל מה הנשמה מחי' את הגוף כך הקב"ה מחי' את העולם, שהאור האלקי הנמשך בכל מדריי' ומדריי' הוא בבחי' השגה וגילוי אל המדריי' ההיא, וכמו הנשמה המחי' את הגוף הנה החיות מתחלק לפרטים שמתלבש בכל אבר ואבר חיות השייך איליו, וכמו כח הראי' בעין שחומר העין הוא כלי אל כח הראי', וכח ואור השמיעה בכלי האזן שחומר האזן הוא כלי לקבלה את כח השמיעה כו', וכן כח השכל במוח שבראש כו', וכן גילוי החיות בכל אבר הוא לפי ערכו ומדרייגתו, דאם חומר המוח הוא ממוזג ומורכב מחומר דק הנה יאיר בו גילוי השכל ביותר (היינו בחומר המוח גופא ישנם כאלו שהחומר הוא מעוכר בעפרוריי' כו', וישנם כאלו שחומר מוחם הוא מנוקה וצלול, ולפ"ע חומר המוח כן הוא אופן גילוי השכל כו') כו', וכן חומר העין אם נתקלקל הנה אז מסתלק ממנו כח הראי' כו', ולפ"ע הקלקול כן הוא ההסתלקות וההתעלמות של האור וחיות הנפש בכה ההוא, אם כי שבעצם הכח אינו נופל ענין החלישות והוא בתקפו וגבורתו מתחילתו (מתחלת ההתגלות כו') עד סופה ממש, אבל העיקר הוא בהאברים, ומה מובן שגילוי הכח הוא לפי אופן החומר והכלי כו'. וככל המשל יובן גם בהארה